

Muzeul Kalinderu

MUZEUL IOAN KALINDERU

Există în Capitala noastră un așezământ de artă care e poate cea mai năpăstuită instituție de acest fel a Țării Românești: Muzeul Ioan Kalinderu. Directorul lui, vreau să spun maestrul Jean Steriadi, care pe lângă un mare artist e și un om de inimă cum puțini mai sunt astăzi, luptă cu o admirabilă îndărătnicie pentru ridicarea așezământului ce conduce. Lupta pe care d-sa o are de dus e cu atât mai grea, cu cât părăsirea în care zace acest muzeu nu se datorește numai oficialității. Ea se datorește în același timp și în aceiași măsură și publicului.

Muzeul Kalinderu trebuie să fie cel mai puțin cercetat muzeu din Capitală. Vin să-l vadă doar elevii școalelor secundare duși de profesor cu clasa, sau străinii atrași de aspectul bizar al pereților săi brăzdați de reliefuri și de teracote. Restul publicului de obicei îl ocolește. Il ocolește pentru că e convins, pentru că a fost convins nu știu când, nu știu de cine, că la Muzeul Kalinderu nu este nimic de admirat, nu este nimic de văzut măcar. A te duce la Muzeul Kalinderu înseamnă — pentru a repeta o vorbă de spirit a directorului

acestei publicații ce caracterizează foarte sugestiv situația — a te compromite pe jumătate.

De aceea rostul rândurilor de față este într'o oarecare măsură și acela de a spulbera o legendă, de a șterge un ponos gratuit, de a încerca să facă o dreptate ce s'a lăsat prea mult timp așteptată.

* * *

Nu putem să nu recunoaștem că atmosfera de indiferență creată în jurul Muzeului Kalinderu, că subprețuirea lui de către public este până într'o oarecare măsură explicabilă. Nu se poate tăgădui că acest muzeu prezintă neajunsuri, ba chiar defecte. Aceste defecte sunt congenitale, ele au prezidat la infiriparea însăși a muzeului și se explică prin personalitatea întemeietorului său.

E mai presus de orice îndoială că Ioan Kalinderu a fost un colecționar pasionat. Din nenorocire, această pasiune a posedării lucrului de artă nu a fost dublată la el de o cultură artistică mulțumitoare, nici de un gust sigur, neșovăitor. Kalinderu era gata să cumpere oricând și orice. Nu

da îndărăt în fața unei pânze de maestru cunoscut ce trebuia plătită cu bani grei. Dar în același timp nu șovăia să cumpere un ceas de buzunar sau o medalie obișnuită, lăsându-se cu ușurință înșelat de un anticar autohton de a treia mână. Așa că ajungi să te întrebi până în cele din urmă

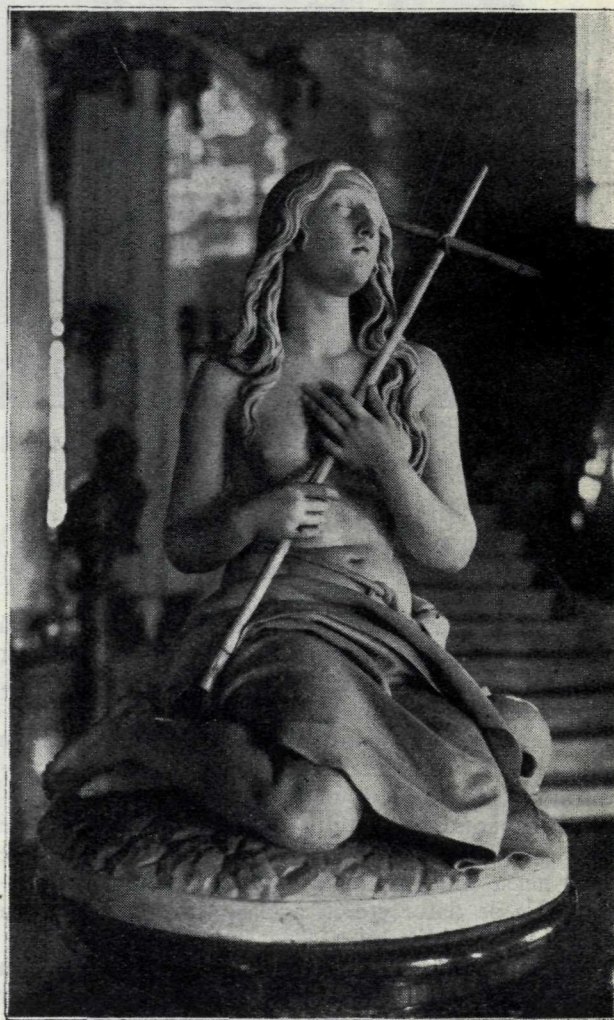
Fațada Muzeului

dacă adevărata sa pasiune era în definitiv stăpânirea obiectului cumpărat și nu cumva tocmai cumpărarea lui.

Afară de aceste împrejurări, înfățișarea aparte a Muzeului Kalinderu se mai datorește însă și unui alt fapt. Pe vremea construirii clădirii actuale, colecțiile lui Kalinderu nu cuprindeau decât o mică parte din totalul pieselor pe care ele le închid astăzi. Cea mai mare parte din obiecte a fost achiziționată în timpul și după ridicarea clădirii Muzeului și în cumpărarea pieselor s'a ținut totdeauna seama mai mult de dispoziția și de posibilitățile acestei clădiri decât de alte criterii. Registrele Muzeului cât și hârțile personale ale lui

Kalinderu arată limpede că nu rareori o piesă era cumpărată numai pentru că se potrivea cutărui colț de sală și pentru că nu depășea dimensiuni anumite.

Toate aceste împrejurări explică în deajuns — credem — unul din defectele, cel mai important dintre defectele Muzeului Kalinderu: lipsa de unitate a pieselor. Cât despre celălalt neajuns, supraîncărcarea Muzeului, cauzele lui sunt cu mult mai ușor de discernut. În adevăr, până în ultimii ani ai vieții sale Kalinderu a urmat același ritm precipitat în achiziții, deși localul nu mai era în stare să adăpostească în condiții mulțumitoare obiecte nouă. E posibil, e chiar probabil că

Credința: Marmură de Santarelli

el nutrea gândul unei mărimi a clădirii. Moartea l-a împiedecat însă să-și înfăptuiască planul și Muzeul a rămas așa, cu obiectele îngrămădite într'un local cu mult neîncăpător. Astăzi, în depozitul dela etaj al Muzeului sute de obiecte, obiecte mărunte de bronz, lemn, teracotă stau

sub cheie și nu pot fi văzute de public. Directorul instituției nu izbutește a găsi nicăieri cele câteva mii de lei necesare confecționării unor vitrine. Și chiar dacă totuși ar reuși să le aibă nu vedem prin ce minune li s'ar mai putea găsi un loc acestor vitrine în sălile de jos ale Muzeului, și așa destul de încărcate.

Acestea sunt rezervele ce se pot face asupra Muzeului Kalinderu. Le-am amintit pentru că am voit ca rândurile de față să fie cât mai complete și mai ales cât mai sincere. Rezervele acestea ating însă, după cum am arătat, doar probleme de tehnică muzeistică, probleme de ordin general

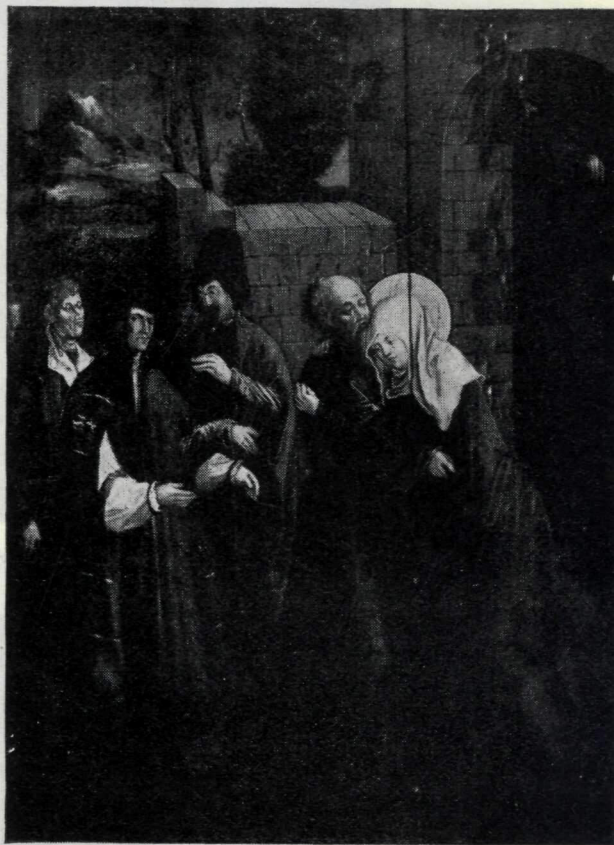
cele mai bune a luat drumul Moscovei — a conținut deci și conține opere de mare valoare artistică.

E adevărat că numărul lor este restrâns. Și e tot atât de adevărat că alături de ele Muzeul Kalinderu posedă multe piese mediocre și unele

Școala bavareză (Secolul al XVI-lea): *Jertfa lui Ioachim*

care nu pot scădea valoarea intrinsecă a fiecărei piese luate în parte. În niciun caz ele nu au de ce constitui pentru public un motiv de părăsire a unui muzeu ce posedă opere de artă de mare valoare. Căci Muzeul Kalinderu a conținut — spun « a conținut » pentru că o parte din piesele

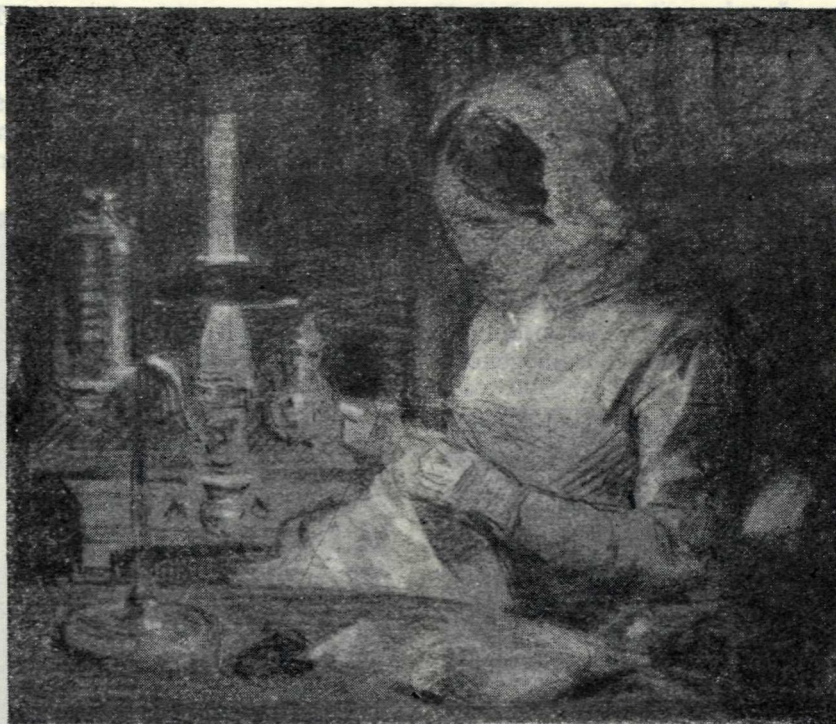

Școala bavareză (Secolul al XVI-lea): *Intâlnirea lui Ioachim și a Anei sub portalul de aur*

chiar slabe. Credem a nu ne înșela afirmând că tocmai în acest amestec, în acest contrast, în acest mozaic stă tot interesul lui.

Un muzeu sau o pinacotecă de Stat nu poate înfățișa niciodată adevărata caracteristică a unei epoci și nici marca precisă a unei personalități. Din punct de vedere istoric, muzeul particular prezintă tocmai aceste însușiri care, trebuie să o recunoaștem, pot constitui din punct de vedere artistic tot atâtea defecte. Iar când se mai întâmplă — cum e cazul fericit al Muzeului de care ne ocupăm — ca așezământul să nu îmbrățișeze decât un scurt interval de timp și ca el să nu fi trecut prin alte mâini decât aceea a fondatorului său, învățămintele pe care ni le oferă din punct de vedere istoric o astfel de instituție sunt cu atât mai instructive.

Muzeul Kalinderu ne ilustrează mentalitatea,

Școala franceză (secolul al XIX-lea): *Femeie cosând*, desen de Millet

Școala bavareză (secolul al XVI-lea): *Mielul Sfânt* (?)

pregătirea, gustul unui aristocrat român și deci a unei părți din această categorie a societății românești dela începutul secolului al XX-lea. O face mai documentat și mai plastic, mai plastic și mai viu decât cel mai bun capitol de istorie. Și aceasta constituie — credem — unul din marile merite, merit rar în felul lui, ale acestui muzeu.

* * *

Muzeul Kalinderu are trei secții: una de sculptură, alta de pictură și a treia ce cuprinde toate obiectele aparținând artelor minore.

Secția de sculptură. Nu conține decât puține piese și acelea de altfel mai mult copii sau reproduceri. În această privință trebuie să observăm că năzuința lui Ioan Kalinderu de a-și îmbogăți muzeul cu o serie de mulaje și reproduceri este cât se poate de laudabilă. Acesta e doar singurul mijloc — e drept puțin perfect — de a pune în contact publicul, de a-l face să se familiarizeze cu opere de artă celebre care din cauza dimensiunilor și mai ales a riscurilor nu pot trece granițele țării lor de baștină. Dacă în loc de a încastra o parte din aceste mulaje în zidurile exterioare ale clădirii fără de niciun criteriu prea valabil, Kalinderu le-ar fi adunat pe toate la un loc într'o sală, așezându-le după epoci, filiație și stiluri, ar fi obținut un foarte bun muzeu de mulaje despre a cărui utilitate nu e nevoie să mai vorbim.

Ca opere originale ale acestei secții mențio-

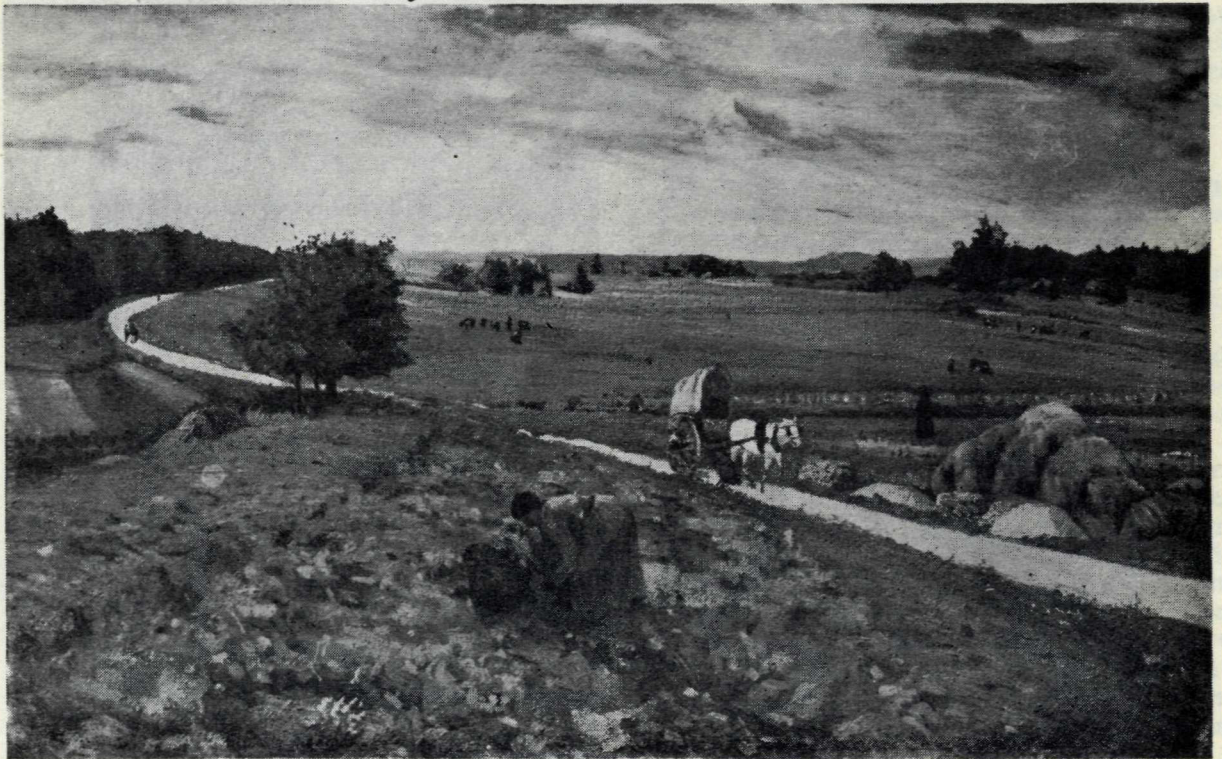
Școala românească: *Trecerea Dunării la Corabia*, desen de Grigorescu

Școala românească: *Fata în vie*, de Grigorescu

Școala românească: *Car cu boi*, de Grigorescu

Școala românească: *Peisaj*, de Andreescu

năm o marmură (*Credința*) a Profesorului Santarelli, o teracotă de Clésinger și macheta tot în teracotă a monumentului lui Ștefan cel Mare dela Iași de Frémiet. Dintre copii notăm în trecut reproduceri după Rodin (*Le Baiser*), Boucher (*Le travail*) și o serie de reproduceri după Clodion.

Secția de pictură și desen. Este de sigur cea mai însemnată dintre secțiile Muzeului. Nu numai prin valoarea pieselor ce cuprinde, dar și prin numărul lor.

O bună parte din pânzele cele mai prețioase ale acestei secții — Grigoreștii și Andreeștii spre exemplu — provin din colecția Doctorului Kalinderu, fratele lui Ioan Kalinderu. Cunoscător fin și amator pasionat de pictură, Doctorul Kalinderu avea un adevărat cult pentru Grigorescu. Când maestrul deschidea o expoziție, Doctorul Kalinderu era primul în a-i trece pragul. Din cea dintâiu zi alegea și reținea cele mai bune pânze,

Janarius Zisk (1732—1797): *Inmormântarea lui Crist*

de teamă să nu-i ia cineva înainte. Prezența lui devenise pentru maestrul care-și iubea mult tablourile, o obsesie de vis rău care-l chinuia cu mult înainte de deschiderea unei expoziții. Din nefericire, o parte din Grigoreștii adunați cu atâta grijă, cu atâta pasiune de către Doctorul Kalin-

deru, nu mai sunt azi în stăpânirea Muzeului. Impreună cu câteva pânze de Andreescu și cu altele de pictori străini au luat ca atâtea alte tezaure artistice ale noastre drumul Moscovei.

Pânzele Muzeului Kalinderu nu sunt așezate în mod riguros pe școli. În trecerea lor în revistă

Portretul poetului Obedenaru: bronz de Paciuera

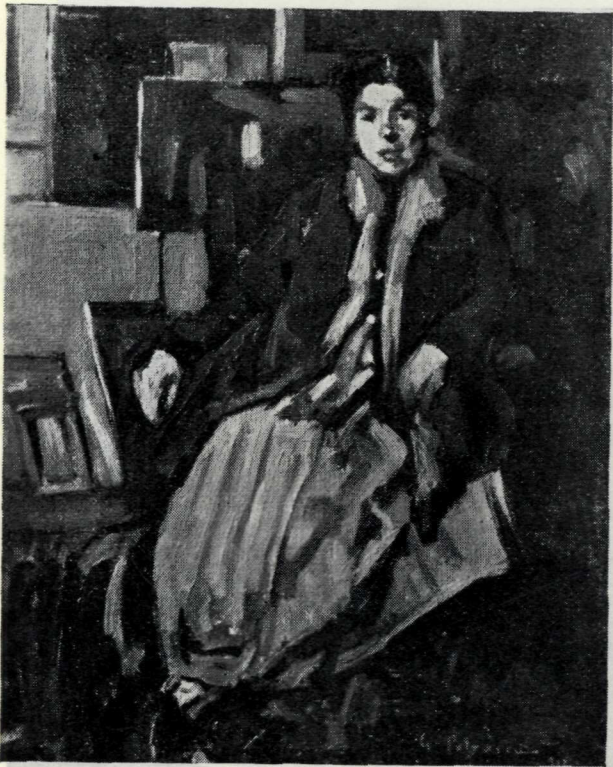
noi vom adopta însă acest criteriu ca fiind cel mai lesnicios.

Primitivii germani sunt reprezentați prin cinci piese, cinci panouri de altar provenind probabil din școala bavareză dela München, bine cunoscută și îndelung studiată.

Trecerea la școala germană modernă se face brusc. Nicio operă intermediară nu vine să se așeze în acest mare interval ce rămâne gol. Secolul al XIX-lea e în schimb bine reprezentat, deși ce-i drept numai prin artiști de a doua și a treia mână ale căror nume, bine cunoscut în Germania, nu trec de obicei de hotarele acestei țări. Amintim pe: Fritz von Uhde, Franz von Defregger, Julius Exter, Albert von Keller, Ernst Liebermann, H. Kaulbach, vienezul G. Klimt. La aceștia sunt de adăugat Gabriel Max al cărui *Portret* prezintă o foarte curioasă manieră de a reda resfrângerea luminii în irisul ochiului și H. Mackart a cărui *Doamna cu papagalul* se așează

printre cele mai bune pânze germane ale Muzeului Kalinderu.

Școala franceză mai veche (secolul al XVII-lea) e reprezentată prin două *Bătălii* de Bourguignon, în care caii cu crupele lor rotunde și strălucitoare amintesc pânzele lui Van der Meulen. Dela

Școala românească: *Femeia cu scurteica roșie*, de Petrascu

contemporanul lui Bourguignon, J. A. Sivani, Muzeul Kalinderu are un *Venus și Cupido*, subiect-reminiscentă a Renașterii, iar delat un pictor necunoscut cam din aceeași epocă marea pânză cu subiect biblic *Găsirea lui Moise*.

Dar ca și pentru școala franceză cele mai multe pânze aparțin secolului al XIX-lea, secolul precedent nefiind reprezentat decât prin două portrete ale unui «petit maître inconnu». Jean François Gôse, Emile Lévy și Montchablon semnează fiecare câte o serie de pânze. Montchablon era prieten personal al Doctorului Kalinderu și a vizitat și Bucureștii. Cu ocazia aceasta și probabil în urma unei sugestii a Doctorului Kalinderu, Montchablon a pictat tabloul intitulat *Un consult de medici la Spitalul Colțea* în care, alături de Ioan Kalinderu, de Doctorul și de doamna Kalinderu, recunoaștem pe medicii Babeș și Buicliu.

Alături de triada Gôse-Lévy-Montchablon amintim pe: Gaume, Troyon (*Pictorul*), Guérat, profesorul lui Géricault, de Dreux (*O vânatoare*), Sura (*Flori*), Joseph de Nittis, contemporan al

lui Manet, Layraud (*Portretul pictorului Stănescu*).

Școala rusă nu este reprezentată decât prin două pânze din secolul al XIX-lea, una de St. Joukowski (*Iarnă*) și alta de Muraschko.

Printre tablourile de școală italiană ale Muzeului Kalinderu, cel dintâi loc, locul de cinste, îl ocupă de sigur pânza de Bronzino, un portret probabil, ce se găsește în sala cea mare dela parter.

La aceasta trebuie să adăugăm două pânze din secolul al XVIII-lea, una de Zuccarelli Francesco, și alta de Visentini. Celelalte piese din această școală sunt sau copii din epocă sau pânze nesigure care necesită cercetări și discuții ce nu-și pot avea locul în paginile acestea.

E de netăgăduit că școala românească ocupă locul de cinste în secția de pictură a Muzeului

Școala românească: *Roșior*, desen de Grigorescu

Kalinderu. Sunt reprezentați aici toți marii maestri români. Se înțelege, Grigorescu mai întâi. Înainte de războiu, adică înainte de exodul celor mai de valoare opere ale sale la Moscova, Muzeul Kalinderu posedă cea mai completă colecție de Grigorești, cea mai interesantă și cea mai caracte-

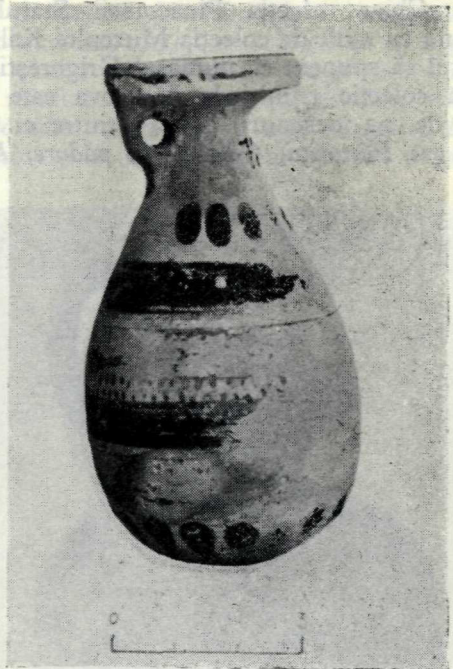

BOTEZUL UNEI SFINTE

Panou de altar din Școala Primitivilor germani (Din Muzeul Ioan Kalinderu)

Arybal globular. Seria corinthiană. — Arybalul era vasul pentru transportul și păstrarea uleiurilor parfumate. Corpul vasului era rotund și de mărime potrivită, așa ca să poată fi bine apucat în pumn. Buza plată ce termină arybalul era destinată pentru a întinde lichidul pe pielea corpului omenesc și a-l împiedica de a se scurge altfel decât picătură cu picătură. (Sfârșitul sec. al VII-lea — începutul sec. al VI-lea în. de Cr.)

Alabastru. Seria corinthiană. — Ca și arybalul, alabastrul era un vas întrebuințat la păstrarea parfumurilor. La partea superioară a vasului, în partea stângă, se vede tortița prin care era petrecută sfoara ce slujea la suspendarea vasului. Pictură în negru și în roșu. (Sfârșitul sec. al VII-lea — începutul sec. al VI-lea în. de Cr.)

Skyphos — miniatură. Seria corinthiană. — Dimensiunile reduse ale acestui vas ce-l fac impropriu pentru o utilizare practică dovedesc că el constituia probabil un recipient cu caracter funerar. Desenul său nu cuprinde decât motive liniare: benzi circulare și zig-zaguri. (Sfârșitul sec. al VII-lea — începutul sec. al VI-lea înainte de Cristos)

ristică. Chiar colecția Pinacotecii Statului era întrecută cu mult de colecția Muzeului Kalinderu. E destul să spunem că numărul Grigoreștilor din această colecție trimiși la Moscova este de 55 (afară de 22 deseneuri) și că printre ei se află pânze ca: *Păstorița, Călăreți în pădure, Meste-*

Călugărul franciscan); *Pătrașcu (Femeia cu scurteica roșie)*; *St. Popescu, (La secere)*; *Jean Steiriadi (Țiganca, Cap de Turc)* și *Verona*.

* * *

După ce ai străbătut atâtea săli, după ce te-ai oprit măcar câteva clipe în fața fiecăreia din toate aceste pânze, ai crede că s'a sfârșit, că adică ai epuizat tot ce era de văzut în acest așezământ de artă. Și cu toate acestea nu e de loc așa. Muzeul Kalinderu îți mai oferă o ultimă surpriză și una ce nu este lipsită de interes la rândul-i: e galeria desenelor și sălile ce-i sunt alăturate. Bine luminată, cu plafoanele pictate de italianul Adolfo de Carolis adus de Kalinderu înadins pentru aceasta, galeria aceasta ne înfățișează un ansamblu de desene pe cât de bogat pe atât de variat. Oricine va înțelege că această colecție nu poate să nu fie luată în seamă când vom spune că ea cuprinde o serie de desene de Grigorescu. În această privință trebuie să amintim că nu toate desenele maestrului se găsesc în galeria de desene, o parte din ele fiind expuse în sala de pictură românească dela etajul I-ii împreună cu pânzele sale.

Trei școli sunt reprezentate în galeria de de-

Vas de turnat (oenochoé) fără picior și cu capac. Seria greco-orientală. — Fotografia arată limpede buza trifidă și capacul de aceeași formă care o acoperă. Fondul e de culcarea argilei, adică de un gălbuiu șters. Decorul liniar e pictat în negru-brun și în roșu pe acest fond. (Sfârșitul sec. al VII-lea în. de Cr.)

căni, Țaranca, (studiu) În pădurea Fontainebleau, Studiu pentru bătălia dela Smârdan, Toamnă, Fata cu basmau verde, Ștregar, Pe marginea Prahovei.

Azi evenimentele ne dau dreptul să nădăjduim mai mult ca oricând că aceste comori artistice atât de legate de sufletul și de peisajul nostru nu sunt definitiv pierdute pentru noi și că într'un viitor destul de apropiat se vor întoarce acolo de unde au plecat. Oricum ar fi, pentru moment Muzeul Kalinderu nu mai posedă decât câteva bucăți de Grigorescu. Amintim două icoane din vremea de tinerețe a maestrului (*Isus, Izvorul Tămăduirii*) apoi *Fata în vie* și două *Care cu boi* din cele mai bune. Alături de acestea trebuiește menționată interesanta serie de deseneuri despre care vom vorbi mai jos.

Afară de Grigorești Muzeul Kalinderu mai posedă și pânze de: Aman (*Autoportret, Cetatea Poenari*); Andreescu ¹⁾, (*Peisaj*); Tătărescu (*Nud,*

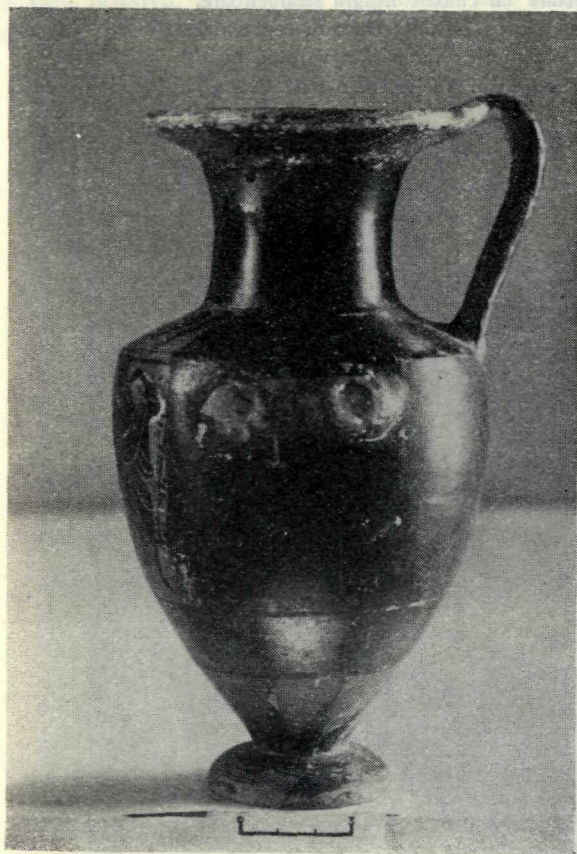

Alt vas de turnat (oenochoé). Seria greco-orientală. — Buza e trifidă. Decorul acestui vas e obținut prin șgărirea picturii negre cu un vârf ascuțit. Pe fotografie aceste inciziuni sunt liniile albe ce fac colier în jurul gâtului. Dunga cenușie ce înconjoară mijlocul pântecului este o linie de roșu. (Sfârșitul secolului al VI-lea înainte de Cristos)

¹⁾ Urnătoarele 10 tablouri de Andreescu au fost trimise la Moscova: *Flori, Peisagiu, Fată torcând, Stradă de sat, Profil de fată, O doamnă costumată, Flori, Țarancă cu un sac, Peisagiu, Țarancă cu o roabă în pădure.*

sene. Cea germană cu Achenbach, Feurbach, H. Kaulbach (schite de album), Peter von Cornelius, Wilhelm Kaulbach, bine cunoscuta Angelica Kaufmann, H. Mackart (studii în peniță de o uimitoare minuțiozitate) și R. Mengs. Cea franceză, ilustrată prin nume mari ca Millet, Decamps, Raffet (o serie de panouri) și prin altele mai puțin cunoscute ca cele ale lui Raoul de Roux, Émile Lévy (o serie de panouri) și Veyrassat. Cât despre școala românească, ea cuprinde un însemnat număr de desene de Mirea, Aman și Grigorescu.

Cea mai mare parte a desenelor acestuia din urmă sunt în legătură cu campania din 1877. Se știe că Grigorescu a luat parte la campanie ca pictor oficial. Așa se face că maestrul a avut ocazia să-și facă în felul lui datoria către țară luând la fața locului o serie de crochiuri nervoase, pline de viață și de neastâmpăr, crochiuri care trebuiau să-l ajute în înfăptuirea marilor pânze de mai

Vas de adus apă (hydrie). Seria attică cu figuri negre. — Acest fel de vas avea întotdeauna trei torți: una verticală unind buza vasului cu umărul și două orizontale, așezate la partea superioară a pântecului vasului. Toarta verticală se vede limpede, în dreapta. Torțile orizontale au fost rupte; urmele uneia din ele se văd bine. La stânga apare o parte din zona decorată cu figuri. (Inceputul sec. al VI-lea înainte de Cristos)

târziu, a *Luptei dela Smârdan*, bunăoară. Deși ar trebui citate toate, ne mărginim la a pomeni numai câteva pentru a nu lungi peste măsură aceste rânduri: *Podul dela Turnu-Măgurele*, *Casa dela Poradim*, *Dorobanț la atac*, *Trecerea Dunării la Corabia* și două panouri cu *Portrete de generali*.

* * *

Secția de arte minore a Muzeului Kalinderu este pe cât de vastă, pe atât de variată. Ea conține

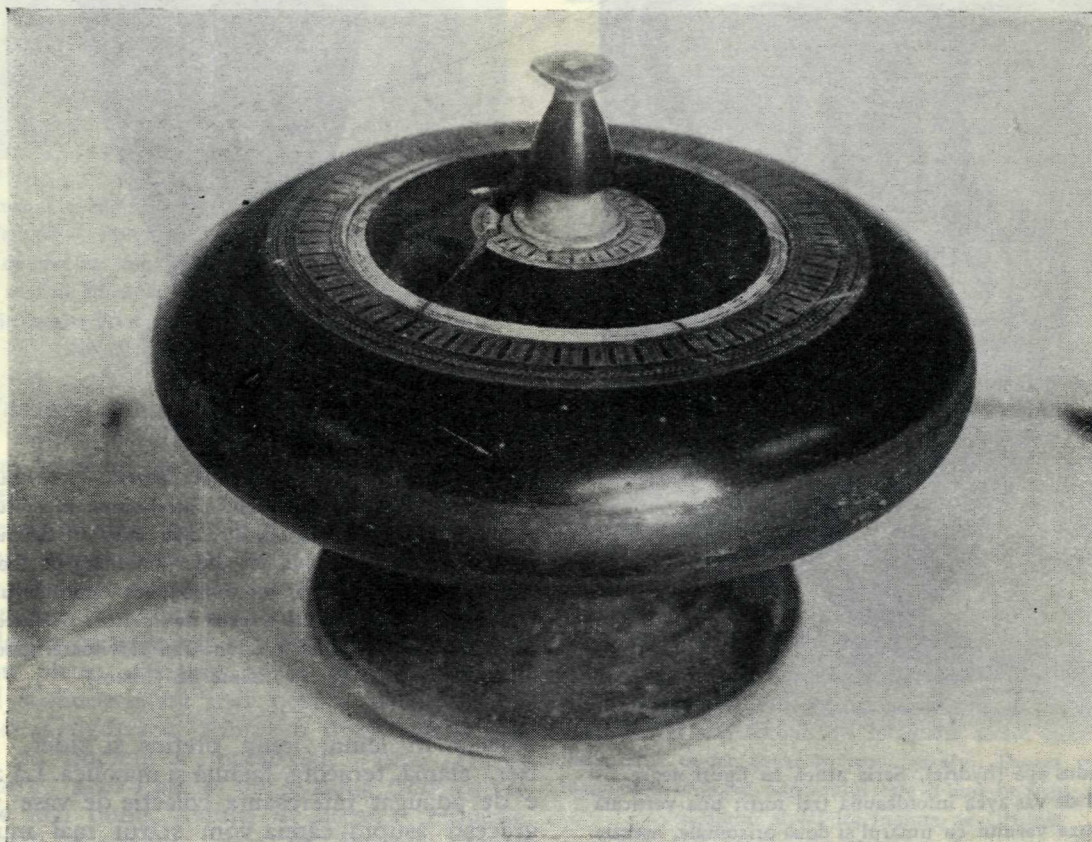
Lecyth. Seria attică cu figuri negre. — Lecythul era vasul cu parfumuri întrebuințat în cultul morților. El era așezat lângă mort în timpul expunerii corpului, iar după înhumare pe monumentul funerar ce împodobeia mormântul. Decorul reprezintă o scenă de interior: o femeie, stând, între două prietene sau servitoare. (Sec. al VI-lea înainte de Cristos)

obiecte în lemn, lemn prețios și sifed, bronz, fier, alamă, teracotă, faianță și majolică. La acestea e de adăugat interesanta colecție de vase pictate grecești asupra căreia vom stăruii mai mult din cauza caracterului unitar ce prezintă.

În această ordine de idei nu putem să nu amintim faptul că, afară de generalul Mavros, Ion Kalinderu este singurul colecționar român al vremii sale ce se interesează de ceramica greacă. Într'un

Vas de băut cu picior (Cupă). Seria attică în figuri negre. — Pe zona de culoare cărămizie din dreptul torților figurile sunt pictate cu culoare neagră strălucitoare. Detaliile draperiilor și ale corpurilor sunt redată prin inciziuni. Decorul reprezintă o scenă de interior alcătuită din repetarea aceluiaș motiv: un bărbat vorbind cu o femeie așezată pe un scaun cu trei picioare. (Secolul al VI-lea înainte de Cristos)

Vas a cărui întrebuițare nu este bine stabilită. Seria attică cu figuri roșii. Pereții acestui vas sunt foarte groși așa încât în ciuda dimensiunilor sale destul de mari, capacitatea lui este mică. Capacitul, în formă de simplu disc, are un buton în formă de amforă. Decorul e pictat în două culori: negru și roșu. (Secolul al V-lea înainte de Cristos)

timp când însemnătatea ceramicii grecești era la noi aproape cu desăvârșire ignorată chiar și de majoritatea arheologilor, mulțumită unui rar spirit de divinație Kalinderu și-a dat seamă de rolul pe care îl au vasele pictate în cunoașterea artei grecești și n'a ezitat să le facă loc în colecțiile sale.

Colecția aceasta cuprinde un număr destul de mare de piese (100). Dar însemnătatea ei nu stă numai în număr. Ea mai provine și din faptul că unele dintre aceste vase — mă refer la cele protocorinthiene — sunt unice pentru țara noastră, iar altele — cele attice cu figuri negre — constituiesc o strălucită serie, ce întrece cu mult seria respectivă a Muzeului Național de Antichități, compusă din exemplare mai mult comune. În sfârșit trebuie să mai amintim că aproape toate vasele acestei colecții sunt întregi și într-o foarte bună stare de conservare.

Cele mai multe din aceste vase au fost găsite în țara noastră. Ele trebuie să provină din cetățile grecești ale litoralului. Altele — puține la număr

— au fost aduse, au fost cumpărate de către Ioan Kalinderu, de sigur din Grecia însăși.

Colecția este destul de completă. Ea cuprinde exemplare din mai toate seriile ceramicii grecești, începând cu seria geometrică attică și sfârșind cu seria italiotă (stilul de Gnathia), și acopere astfel un interval de aproape șase secole.

Seria geometrică attică e reprezentată printr'un

Mic vas de turnat (oenochoé). Seria attică cu figuri roșii. — Figurile nu mai sunt acum pictate cu culoare neagră pe fondul roșu al argilei ca pe vasele cu figuri negre. Siluetele sunt rezervate în fondul roșu al argilei și numai detaliile sunt pictate propriu zis cu culoare neagră. Scena reprezintă doi copii jucându-se cu un disc sau cu o minge. (Secolul al V-lea înainte Cristos)

Lecyth. Seria lecythelor attice cu fond alb. — La această serie de vase decorul e pictat cu negru nu direct pe argila vasului, ci pe un fond de culoare albă aplicat peste aceasta. Decorul nu face înconjurul vasului; el se oprește la regiunea care se află dedesubtul toartei. (Sfârșitul sec. al V-lea în. de Cr. — sec. al IV-lea în. de Cr.)

singur exemplar, *stamnos*-ul Nr. 77. Decorul pictat în negru strălucitor este format din simple benzi circulare, din meandre și flori stilizate cu patru petale. El culminează cu admirabilele păsări stilizate ce se găsesc de desubtul fiecărei toarte și care prin simplitatea, energia și căldura desenului întâlnesc deopotrivă repertoriul artei negre ca și pe cel al școlii cubiste.

Seria rhodo-ianiană intră în colecția Muzeului Kalinderu prin nouă piese, vase de băut (*cupe*)

și vase de turnat (*oenochœ*). La acestea e de adăugat *lekanis*-ul Nr. 14, formă destul de rară, ce constituie unul din numeroasele vase de toaletă întrebuițate de femeia ioniană a cărei eleganță și al cărei farmec ne sunt bine cunoscute. Decorul vaselor noastre ce intră în această serie este dintre

Lecyth. Decorul pictat în negru direct pe argila vasului e alcătuit din flori stilizate (palmeta) legate între ele. (Secolul al IV-lea înainte de Cristos)

cele mai simple. El nu cuprinde motive vegetale sau animale și nici figuri omenești. Simple benzi ori linii de pictură neagră dau ocol pântecului vasului aducând o variație neașteptată și bine venită în monotonia monochromiei fondului. Uneori la această culoare se adaugă retușe albe și roșii ce formează în jurul gâtului vasului coliere de o caldă polichromie.

Cu excepția a două mari vase de turnat (*oenochœ*) seria *corinthiană* nu cuprinde decât vase de toaletă. Unele sunt recipiente globulare, mici cât pumnul, cu pereții groși, orificiul strâmt și buza plată ca un nasture: sunt *arybalele* ce aduceau parfumurile prețioase și uleiurile mult căutate ale Orientului. Altele, mai mari acelea, au fund plat sau picior înalt, torți verticale și capac deasupra: sunt *pyxis*-ele, cutiile de farduri sau bijuterii ale elegantelor de altădată. Metalul fiind nespus de rar și de scump în antichitate, meșterul

ceramist lua asupra-și sarcina de a fabrica din materialul atât de răspândit care era argila și aceste arme atât de trebuincioase cochetăriei feminine, care în toate timpurile a fost aceeași.

În decorul vaselor acestei serii motivele florale și animale își fac deopotrivă apariția. Ici ne întâmpină cervidee cu picioare subțiri, cu corpul peste măsură de alungit printr'o convenție caracteristică epocii; dincolo sirene sau lebede cu aripile desfăcute larg, ca două stindarde negre; aiurea în sfârșit, lei al căror trup îl simți vibrând parcă de sfortărea uriașă, premergătoare saltului. Toate dovedind în aceeași măsură un ascuțit simț de observație, un admirabil talent de animalier.

Seriile attică cu figuri negre și attică cu figuri roșii cuprind *lecythe* și *cupe*. Figura omenească joacă în decorul acestor vase un rol dintre cele mai însemnate. Rostul ei nu este numai decorativ. Ea ni se înfățișează în ansambluri ce vor și reușesc să reprezinte scene din viața omenească sau cea a zeilor, legende mitologice ori pagini de epopee. Vasele colecției noastre prezintă mai ales scene cu caracter religios: o reuniune de zei în care Hermes figurează alături de Dionysos și de soția acestuia, Ariadne; Dionysos în prada beției sfinte; dansul sacru al acoliților aceluiași zeu; Kairos, zeul ocaziei, potrivitându-și balanța. Alături de ele găsim scene înfățișând « instantanee »

Vas de băut (Canther). Aparținând fazei de sfârșit a ceramicii pictate. (Secolul al IV-lea în. de Cr.)

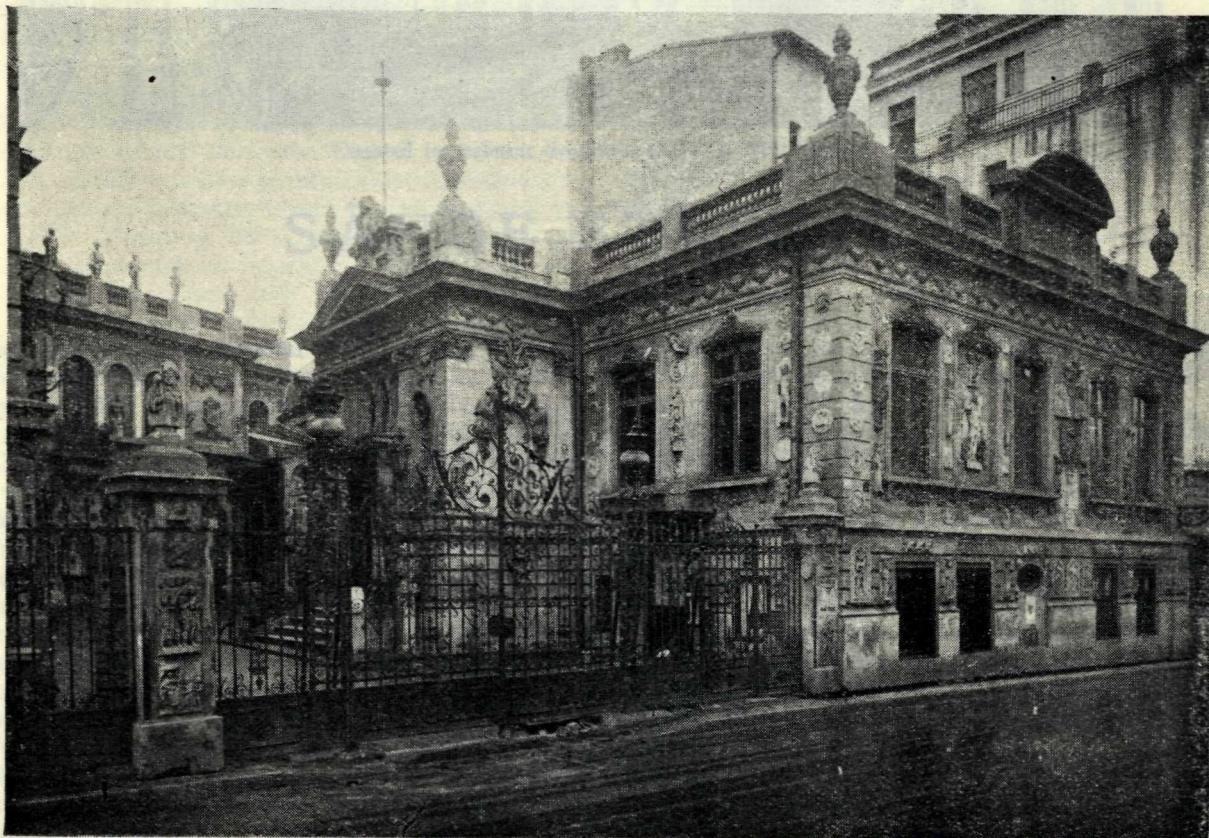
din viața de familie: ici, atheniana ce-și isprăvește toaleta de dimineață în mijlocul servitoarelor venite s'o ajute ori să-i aștepte ordinele; dincolo aceeași atheniană admirându-și pentru o ultimă

oară fața în oglindă înainte de a se așeza la lucru ce o așteaptă pregătit dinainte; aiurea în sfârșit, copiii aceia durdulii, cu forme rotunde și pline, cari aleargă sau își dispută cu îndârjire stăpânirea unei jucării mult râvnită. Toate redată cu aceeași atență grijă de adevăr, de observare a realității, care face din aceste vase izvorul de neprețuit, izvorul unic pentru cunoașterea vieții grecești din antichitate.

Cea din urmă serie de vase a colecției Kalin-

Cât privește celelalte categorii de piese ale Secției de arte minore ar fi fastidios chiar dacă le-am înșira numai, deoarece ele nu alcătuiesc grupe sau serii unitare. Vom menționa doar, dintre faianțe, frumoasele candelabre de Saxa cât și marile vase de Savona și Delft al căror decor se inspiră din repertoriul ornamental al ceramicii pictate japoneze.

* * *

Muzeul Kalinderu, partea veche și curtea

deru, seria *lecythelor attice cu fond alb*, cuprinde vase care din cauza întrebuintării lor exclusive în cultul morților, au un decor ce nu variază decât în detalii. Subiectul scenei desenate în roșu, brun, verde, albastru și negru pe fondul alb este întotdeauna același: una sau mai multe persoane aducând ofrande sau făcând o libație în fața unui mormânt.

În sfârșit, câteva vase din ultima fază a ceramicii pictate grecești, stilul de Gnathia (sfârșitul secolului al IV-lea), închid colecția aceasta așa de interesantă care, ca orice colecție de ceramică greacă, ne ilustrează, ne definește și ne îngăduie să urmărim pas cu pas dezvoltarea și progresele desenului în arta clasică.

Incheiem rândurile de față cu nădejdea că ele vor contribui măcar într'o mică măsură la a atrage atenția publicului asupra așezământului de artă de care am avut a vorbi. Mai nădăjduim că cel puțin o parte din cei ce vor ceti aceste pagini vor avea curiozitatea să vadă sau să revadă Muzeul Kalinderu.

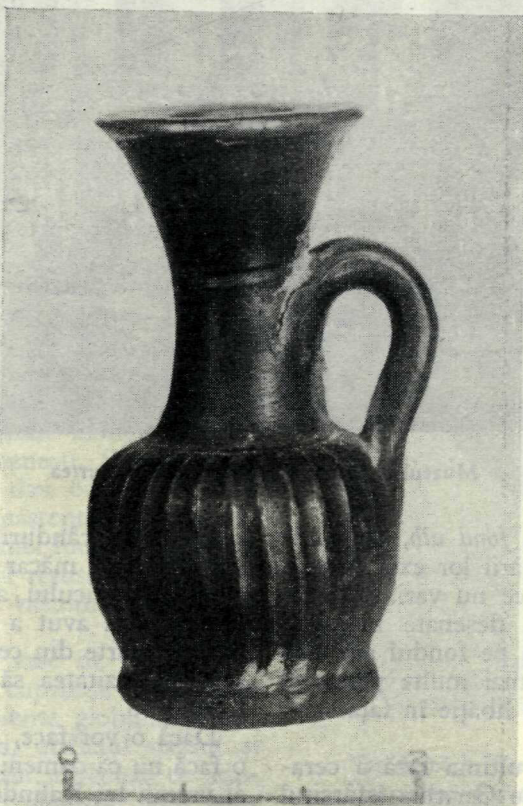
Dacă o vor face, ne îngăduim a-i sfătuim însă să o facă nu ca oameni ai epocii actuale, ci ca oameni ai vremii lui Kalinderu. Numai așa vor putea pricepe, numai așa vor putea prețui așezământul creat de dânsul. Căci întocmai ca faptul istoric, opera de artă trebuie așezată în epocă, trebuie privită și judecată în lumina timpului. Examinată prin ochiana vremii și a mentalității noastre, opera

de artă a epocii precedente ne apare confuză, diformă și chiar grotescă. Și din nenorocire, de cele mai adeseori, în judecățile, în prețuirile noastre, în calificativele de « rău » sau « bun » pe care le dăm acestei opere, înrâurirea timpului nostru, pecetea gustului personal predomină. Căci imparțialitatea e o calitate rară care nu se moștenește, ci se capătă, se câștigă prin uriaș efort de voință, prin exercițiu și prin renunțare. Dacă n'ar

exista și oameni care să o stăpânească, realizările trecutului mai apropiat ar fi subprețuite și moștenirile lui ar rămâne neînțelese. Și, din nenorocire, operei neînțelese i-se pune de obicei eticheta lesnicioasă a prostului gust, uitându-se întotdeauna că — după o minunată definiție a lui Flaubert — prostul gust e pentru o generație tocmai gustul generației ce i-a precedat.

București, 1934.

EMIL COLIU

Lecyth miniatură. Seria italiană. — Dungile verticale ce brăzdează pântecul vasului constituiesc un ornament plastic destul de obișnuit în această serie. (Sfârșitul secolului al IV-lea înainte de Cristos)